

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI
FAKULTA PEDAGOGICKÁ
KATEDRA TECHNICKÉ VÝCHOVY

RÁMCOVÝ VZDĚLÁVACÍ PROGRAM A TECHNICKÁ VÝCHOVA

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Martina Cihlářová
Učitelství pro mateřské školy
(2005-2008)

Vedoucí bakalářské práce: Doc.PaedDr. Jarmila Honzíková, Ph.D
Plzeň, duben 2008

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně s použitím uvedené literatury a zdrojů informací.

V Plzni dne 21.4.2008

.....

vlastnoruční podpis

Poděkování

Ráda bych touto cestou poděkovala své vedoucí bakalářské práce paní Doc. PaedDr. Jarmile Honzíkovej, Ph.D. za odborné vedení a cenné rady při vypracování této bakalářské práce.

ÚVOD.....	6
1 RÁMCOVÝ VZDĚLÁVACÍ PROGRAM PRO PŘEDŠKOLNÍ VZDĚLÁVÁNÍ.....	7
1.1 Rámcové cíle.....	7
1.2 Klíčové kompetence.....	8
1.2.1 Kompetence k učení.....	9
1.2.2 Kompetence k řešení problémů.....	10
1.2.3 Komunikativní kompetence.....	11
1.2.4 Sociální a personální kompetence.....	12
1.2.5 Činnostní a občanské kompetence.....	12
2 OBLASTI RVP PV Z HLEDISKA PRACOVNÍCH ČINNOSTÍ	14
3 STRUKTURA PRACOVNÍCH ČINNOSTÍ V MŠ	19
3.1 Práce s papírem.....	19
3.2 Práce s textilem.....	20
3.3 Práce se dřevem.....	21
3.4 Práce s přírodním a technickým materiálem	22
3.5 Práce s modelovacími a licími hmotami	22
3.6 Práce montážní a demontážní.....	24
3.7 Práce pěstitelské a chovatelské.....	24
4 PRAKTICKÁ ČÁST	25
4.1 Charakteristika třídního tematického projektu.....	25
4.2 Obsah projektu z hlediska pracovních činností :.....	29
4.3 Motivace projektu : „ PŘÍBĚHY OD PAVOUČÍHO KAMENE „	29
5 REALIZACE PROJEKTU	31
5.1 Narození víly Malvínky	31
5.2 Brusinkové království.....	32
5.3 Pavouk Kouk a pavučinky	35
5.4 Záchrana Koníka Toníka.....	36
5.5 První déšť a první duha.....	37
6 CHARAKTERISTIKA TŘÍDNÍHO PROJEKTU ČINNOSTNÍHO	40
6.1 Jazykové činnosti.....	42
6.2 Hudební činnosti	45
6.3 Pohybové činnosti.....	47
6.4 Tvořivé činnosti.....	48
6.5 Pracovní činnosti	49
6.6 Rozvíjení logického uvažování.....	51
6.7 Komunitní kruh	53
7 VYHODNOCENÍ PROJEKTU	53
ZÁVĚR.....	55
RESUME.....	56
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY A ZDROJU.....	57
SEZNAM PŘÍLOH.....	58
PŘÍLOHY.....	59

ÚVOD

Přístup k cílům předškolní výchovy v současné mateřské škole po několikaletém studiu a experimentování vykrytalizoval v projekt osobnostně orientovaného modelu, jehož realizace se v řadě mateřských škol postupně rozšiřuje dle Rámcového programu pro předškolní vzdělávání. Tento model vyjadřuje snahu překonat důsledky předcházející etapy, která dostatečně nerespektovala přirozené potřeby dítěte, přehlížela některé vývojové zákonitosti i sociální a mravní konstanty, jež je třeba rozvíjet právě v tomto období. Osobnostně orientovaná filozofie předškolní výchovy vychází s přesvědčení, že nelze přehlížet všechny dosavadní dobré a bezesporu přínosné zkušenosti a tradice české předškolní výchovy.

Mateřské školy vítají možnost volby nabídnutého programu i právo na tvorbu vlastního školního programu. Pro moji bakalářskou práci jsem si vybrala téma Plánování technické výchovy v MŠ , které popisují v teoretické a praktické části práce. Vycházím s platnosti nového školského zákona č.561/2004 Sb o předškolním , základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání, kdy se RVP PV stává dokumentem směrodatným pro nositele předškolního vzdělávání.

1 Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání

Vymezuje vzdělávací cíle, obsah a podmínky předškolního vzdělávání a orientuje koncepci, aby si dítě od útlého věku osvojovalo základní klíčové kompetence. Předškolní vzdělávání má usnadňovat dítěti jeho další životní i vzdělávací cestu. Jeho úkolem je proto rozvíjet osobnost dítěte, podporovat jeho tělesný rozvoj a zdraví, jeho osobní spokojenost a pohodu, napomáhat mu v chápání okolního světa a motivovat je k dalšímu poznávání a učení, stejně tak i učit dítě žít ve společnosti ostatních a přibližovat mu normy a hodnoty touto společností uznávané.

RVP PV pracuje se čtyřmi cílovými kategoriemi: stanovuje cíle v podobě záměrů a cíle v podobě výstupů, a to nejprve v úrovni obecné a následně pak v úrovni oblastní. Konkrétně se jedná o tyto kategorie:

- § rámcové cíle vyjadřující univerzální záměry předškolního vzdělávání
- § klíčové kompetence představují výstupy, resp. obecnější způsobilosti, dosažitelné v předškolním vzdělávání
- § dílčí cíle - vyjadřují konkrétní záměry příslušející té které vzdělávací oblasti
- § dílčí výstupy – dílčí poznatky, dovednosti, postoje a hodnoty, které dílčím cílům odpovídají

Tyto cílové kategorie jsou těsně provázané a vzájemně spolu korespondují. Tento systém by měl být funkční. Ukazuje, že vědomé a systematické sledování a naplňování stanovených záměrů v běžné každodenní praxi by mělo spolehlivě vést k dosahování výstupů. Pracuje-li tedy pedagog při vzdělávání dětí průběžně s vědomím vzdělávacích záměrů (ať už v úrovni obecné či oblastní), měl by mít záruku, že skutečně vede děti k osvojení kompetencí a k jejich zdokonalování.

1.1 Rámcové cíle

Záměrem předškolního vzdělávání je rozvíjet každé dítě po stránce fyzické, psychické i sociální a vést je tak, aby na konci svého předškolního období bylo jedinečnou a relativně samostatnou osobností, schopnou (kompetentní, způsobilou) zvládat, pokud možno aktivně a s osobním uspokojením, takové nároky života, které jsou na ně běžně

kladeny (zejména v prostředí jemu blízkém, tj. v prostředí rodiny a školy), a zároveň i ty, které ho v budoucnu nevyhnutelně očekávají.

Instituce poskytující předškolní vzdělávání, resp. jejich pedagogové, by proto měli sledovat při své práci tyto rámcové cíle (záměry)

1. Rozvíjení dítěte, jeho učení a poznání
2. Osvojení hodnot
3. Získání osobnostních postojů

Tyto rámcové cíle ve svém celku vyjadřují základní orientaci předškolního vzdělávání a stejně tak i každodenní práce pedagoga. Tyto cíle je třeba vnímat tak, že pokud jsou naplňovány, směřuje vzdělávání k utváření základů klíčových kompetencí, neboť zasahuje-li vzdělávání zároveň oblast poznatků, hodnot a postojů, získává dítě dovednosti mnohostrannější, dokonalejší a prakticky využitelnější. To je třeba mít na zřeteli nejen při tvorbě ŠVP PV, ale zejména ve vzdělávacím procesu samém. Pedagog by měl postupovat s plným vědomím, že tyto cíle jsou svým způsobem univerzální, přirozené a všudypřítomné; znamená to, že nejen při činnostech plánovaných, ale při nejrůznějších činnostech, situacích a za různých okolností, působí pedagog na dítě ve všech třech cílových oblastech, a že svými chováním, jednáním i svými postoji dítě ovlivňuje. Měl by mít na zřeteli, že tak může záměrné naplňování těchto cílů podporovat a zároveň také, že tomu může - třeba i bezděčně - naopak bránit.

1.2 Klíčové kompetence

Klíčové kompetence reprezentují v současném vzdělávání cílovou kategorii, vyjádřenou v podobě *výstupů*. V kurikulárních dokumentech jsou obecně formulovány jako *soubory předpokládaných vědomostí, dovedností, schopností, postojů a hodnot* důležitých pro osobní rozvoj a uplatnění každého jedince. Jejich pojetí i obsah vychází z hodnot společností přijímaných a z obecně sdílených představ o tom, které kompetence přispívají ke vzdělávání, spokojenému a úspěšnému životu člověka a k posilování funkcí občanské společnosti.

Kompetence představují soubory *činnostně zaměřených a prakticky využitelných výstupů*, které se propojují a doplňují, čímž se postupně stávají složitější a tím i využitelnější (univerzálněji použitelné). Jejich osvojování je proces dlouhodobý a složitý, který začíná v předškolním vzdělávání, pokračuje v základním a středním vzdělávání a postupně se dotváří v dalším průběhu života

Proto je snahou, aby klíčové kompetence tvořily neopominutelný základ vzdělávání na všech úrovních a aby k jejich vytváření směřoval a přispíval veškerý vzdělávací obsah i aktivity a činnosti, které ve škole probíhají. Klíčové kompetence tak získávají ústřední pozici v rámcových vzdělávacích programech.

Již v předškolním věku dítěte mohou být vytvářeny základy klíčových kompetencí, sice elementární, avšak důležité a významné nejen z hlediska přípravy dítěte pro započítí systematického vzdělávání, ale zároveň pro jeho další životní etapy i celoživotní učení. Dobré a dostatečné základy klíčových kompetencí, položené v předškolním věku, mohou být podstatným příslibem dalšího příznivého rozvoje a vzdělávání dítěte, nedostatečné základy naopak brzdu, která dítě na počátku jeho životní a vzdělávací cesty může znevýhodňovat. Proto by předškolní vzdělávání mělo o jejich vytváření cíleně usilovat.

Pro etapu předškolního vzdělávání jsou za klíčové považovány tyto kompetence:

- § kompetence k řešení problémů
- § kompetence komunikativní
- § kompetence sociální a personální
- § kompetence činnostní a občanské

1.2.1 Kompetence k učení

Předpokládá se, že pro dítě předškolního věku mohou být dosažitelné klíčové kompetence v následující úrovni

- § soustředěně pozoruje, zkoumá, objevuje, všímá si souvislostí, experimentuje a užívá při tom jednoduchých pojmů, znaků a symbolů
- § získanou zkušenost uplatňuje v praktických situacích a v dalším učení má elementární poznatky o světě lidí, kultury, přírody i techniky, který dítě obklopuje,

jeho rozmanitostech a proměnách; orientuje se v řádu a dění v prostředí, ve kterém žije

- § klade otázky a hledá na ně odpovědi, aktivně si všímá, co se kolem něho děje; chce porozumět věcem, jevům a dějům, které kolem sebe vidí; poznává, že se může mnohému naučit, raduje se z toho, co samo dokázalo a zvládlo
- § učí se nejen spontánně, ale i vědomě, vyvine úsilí, soustředí se na činnost a záměrně si zapamatuje; při zadané práci dokončí, co započalo; dovede postupovat podle instrukcí a pokynů, je schopno dobrat se k výsledkům
- § odhaduje své síly, učí se hodnotit svoje osobní pokroky i oceňovat výkony druhých pokud se mu dostává uznání a ocenění, učí se s chutí

1.2.2Kompetence k řešení problémů

Předpokládá se, že pro dítě předškolního věku mohou být dosažitelné klíčové kompetence v následující úrovni

- § všímá si dění i problémů v bezprostředním okolí; přirozenou motivací k řešení dalších problémů a situací je pro něj pozitivní odezva na aktivní zájem
- § řeší problémy, na které stačí; známé a opakující se situace se snaží řešit samostatně (na základě nápodoby či opakování), náročnější s oporou a pomocí dospělého
- § problémy řeší na základě bezprostřední zkušenosti; postupuje cestou pokusu a omylu, zkouší, experimentuje; spontánně vymýšlí nová řešení problémů a situací; hledá různé možnosti a varianty (má vlastní, originální nápady); využívá při tom dosavadních zkušeností, fantazii a představivost
- § při řešení myšlenkových i praktických problémů užívá logických, matematických i empirických postupů; pochopí jednoduché algoritmy řešení různých úloh a situací a využívá je v dalších situacích
- § zpřesňuje si početní představy, užívá číselných a matematických pojmů, vnímá elementární matematické souvislosti
- § rozlišuje řešení, která jsou funkční (vedoucí k cíli), a řešení, která funkční nejsou; dokáže mezi nimi volit

- § chápe, že vyhýbat se řešení problémů nevede k cíli, ale že jejich včasné a uvážlivé řešení je naopak výhodou; uvědomuje si, že svou aktivitou a iniciativou může situaci ovlivnit
- § nebojí se chybovat, pokud nachází pozitivní ocenění nejen za úspěch, ale také za snahu

1.2.3 Komunikativní kompetence

Předpokládá se, že pro dítě předškolního věku mohou být dosažitelné klíčové kompetence v následující úrovni

- § všímá si dění i problémů v bezprostředním okolí; přirozenou motivací k řešení dalších problémů a situací je pro něj pozitivní odezva na aktivní zájem
- § řeší problémy, na které stačí; známé a opakující se situace se snaží řešit samostatně (na základě nápodoby či opakování), náročnější s oporou a pomocí dospělého
- § problémy řeší na základě bezprostřední zkušenosti; postupuje cestou pokusu a omylu, zkouší, experimentuje; spontánně vymýšlí nová řešení problémů a situací; hledá různé možnosti a varianty (má vlastní, originální nápady); využívá při tom dosavadních zkušeností, fantazii a představivost
- § při řešení myšlenkových i praktických problémů užívá logických, matematických i empirických postupů; pochopí jednoduché algoritmy řešení různých úloh a situací a využívá je v dalších situacích
- § zpřesňuje si početní představy, užívá číselných a matematických pojmů, vnímá elementární matematické souvislosti
- § rozlišuje řešení, která jsou funkční (vedoucí k cíli), a řešení, která funkční nejsou; dokáže mezi nimi volit
- § chápe, že vyhýbat se řešení problémů nevede k cíli, ale že jejich včasné a uvážlivé řešení je naopak výhodou; uvědomuje si, že svou aktivitou a iniciativou může situaci ovlivnit
- § nebojí se chybovat, pokud nachází pozitivní ocenění nejen za úspěch, ale také za snahu

1.2.4 Sociální a personální kompetence

Předpokládá se, že pro dítě předškolního věku mohou být dosažitelné klíčové kompetence v následující úrovni

- § samostatně rozhoduje o svých činnostech; umí si vytvořit svůj názor a vyjádřit jej
- § uvědomuje si, že za sebe i své jednání odpovídá a nese důsledky
- § dětským způsobem projevuje citlivost a ohleduplnost k druhým, pomoc slabším, rozpozná nevhodné chování; vnímá nespravedlnost, ubližování, agresivitu a lhostejnost
- § ve skupině se dokáže prosadit, ale i podřídit, při společných činnostech se domlouvá a spolupracuje; v běžných situacích uplatňuje základní společenské návyky a pravidla společenského styku; je schopné respektovat druhé, vyjednávat, přijímat a uzavírat kompromisy
- § napodobuje modely prosociálního chování a mezilidských vztahů, které nachází ve svém okolí
- § spolupodílí se na společných rozhodnutích; přijímá vyjasněné a zdůvodněné povinnosti; dodržuje dohodnutá a pochopená pravidla a přizpůsobí se jim
- § při setkání s neznámými lidmi či v neznámých situacích se chová obezřetně; nevhodné chování i komunikaci, která je mu nepříjemná, umí odmítnout
- § je schopno chápat, že lidé se různí a umí být tolerantní k jejich odlišnostem a jedinečnostem
- § chápe, že nespravedlnost, ubližování, ponižování, lhostejnost, agresivita a násilí se nevyplácí a že vzniklé konflikty je lépe řešit dohodou; dokáže se bránit projevům násilí jiného dítěte, ponižování a ubližování

1.2.5 Činnostní a občanské kompetence

Předpokládá se, že pro dítě předškolního věku mohou být dosažitelné klíčové kompetence v následující úrovni

- § svoje činnosti a hry se učí plánovat, organizovat, řídit a vyhodnocovat
- § dokáže rozpoznat a využívat vlastní silné stránky, poznávat svoje slabé stránky

- § odhaduje rizika svých nápadů, jde za svým záměrem, ale také dokáže měnit cesty a přizpůsobovat se daným okolnostem
- § chápe, že se může o tom, co udělá, rozhodovat svobodně, ale že za svá rozhodnutí také odpovídá
- § má smysl pro povinnost ve hře, práci i učení; k úkolům a povinnostem přistupuje odpovědně; váží si práce i úsilí druhých
- § zajímá se o druhé i o to, co se kolem děje; je otevřeně aktuálnímu dění
- § chápe, že zájem o to, co se kolem děje, činnost, pracovitost a podnikavost jsou přínosem a že naopak lhostejnost, nevšímavost, pohodlnost a nízká aktivita mají svoje nepříznivé důsledky
- § má základní dětskou představu o tom, co je v souladu se základními lidskými hodnotami a normami, i co je s nimi v rozporu, a snaží se podle toho chovat
- § spoluvytváří pravidla společného soužití mezi vrstevníky, rozumí jejich smyslu a chápe potřebu je zachovávat
- § uvědomuje si svá práva i práva druhých, učí se je hájit a respektovat; chápe, že všichni lidé mají stejnou hodnotu
- § ví, že není jedno, v jakém prostředí žije, uvědomuje si, že se svým chováním na něm podílí a že je může ovlivnit
- § dbá na osobní zdraví a bezpečí svoje i druhých, chová se odpovědně s ohledem na zdravé a bezpečné okolní prostředí (přírodní i společenské)

Úroveň kompetencí, obecně dosažitelná předškolním dítětem, vyjadřuje očekávaný vzdělávací přínos předškolního vzdělávání, tedy to, čím může mateřská škola přispět k výbavě dítěte pro celoživotní učení dříve, než dítě zahájí povinné školní vzdělávání. Soubor klíčových kompetencí je ve svém celku ideálem, k němuž většina dětí nedospěje a dospět nemůže. To ani není smyslem jejich formulování. Soubor klíčových kompetencí nabízí pedagogům poměrně jasnou představu, kam směřovat, oč usilovat. Slouží především k vymezení odpovídajícího vzdělávacího obsahu jako prostředku k jejich vytváření (na úrovni rámcové, popř. i školní).

(RVP PV , 2004)

2 Oblasti RVP PV z hlediska pracovních činností

RVP PV je členěn do pěti vzdělávacích oblastí, obsahy jednotlivých oblastí se vzájemně prolínají, ovlivňují a podmiňují a pracovní činnosti jsou nedílnou součástí každé z nich.

Pracovní činnosti přispívají ke kultivaci osobnosti, ke kooperaci, k týmové spolupráci, toleranci, zodpovědnosti, vzájemnému respektu, mají vliv na sebedůvěru, rozvoj komunikace, tvořivosti, podporují logické myšlení a paměť. Dávají prostor k vyplavování agresivních sklonů, mají katarzní a relaxační účinek. Pracovní činnosti tak v MŠ ovlivňují nejen fyzický vývoj dětí, ale i psychický, což naprosto přesně koresponduje s dílčími cíli jednotlivých oblastí RVP PV.

Dítě by mělo mít možnost seznámit se v MŠ se všemi činnostmi odpovídajícími jeho věkové kategorii. Učitelka by neměla být specialistkou jednoho oboru. Měla by dosáhnout elementárních znalostí, schopností a dovedností ve všech oblastech. Jedině tehdy, pokud budeme s dětmi tvořit a vytvářet podnětné podmínky pro kreativitu, můžeme dítě podpořit v dalším osobním růstu. V žádném případě nesmíme dítě ochudit o možnost prožitku z vytváření něčeho nového, pocitu uspokojení, naplnění z vykonané činnosti a seberealizace.

§ Oblasti RVP PV :

1. Biologická oblast – dítě a jeho tělo
2. Psychologická oblast – dítě a jeho psychika
 - a) jazyk a řeč
 - b) poznávací schopnosti a funkce, myšlenkové operace, představivost a fantazie
 - c) sebepojetí, city, vůle
3. Interpersonální oblast – dítě a ten druhý
4. Sociálněkulturní oblast – dítě a společnost
5. Environmentální oblast – dítě a svět

Dítě a jeho tělo

záměrem vzdělávacího úsilí pedagoga je podporovat fyzickou pohodu, zlepšovat fyzickou zdatnost a zdravotní kulturu, podporovat rozvoj pohybových i manipulačních dovedností, vést ke zdravým životním postojům a návykům

Pracovní aktivity jsou jedním z prostředků ke zdokonalování v oblasti jemné motoriky a rozvoji a užívání všech smyslů. Vedou ke zvyšování manipulačních dovedností při konstruktivních hrách. Jsou součástí správného fyziologického vývoje dětí, kdy dochází k uvědomování si vlastního těla, ovládnutí hrubé a jemné motoriky. Z hlediska biologického jsou vhodnou relaxací organismu a psychického napětí. Praktickým používáním věcí, které je obklopují se seznamují a zdokonalují v oblasti osobní hygieny, stolování, úklidu, oblékání, úpravy prostředí apod.

Vzdělávací nabídka pracovních činností :

- § manipulační činnosti/ předměty, pomůcky, nástroje, náčiní, materiál
- § konstruktivní činnosti
- § jednoduché pracovní a sebeobslužné činnosti
- §

Dítě a jeho psychika

záměrem vzdělávacího úsilí pedagoga v oblasti psychologické je podporovat duševní pohodu, psychickou zdatnost a odolnost dítěte, rozvoj jeho intelektu, řeči a jazyka, poznávacích procesů, jeho citů i vůle, stejně tak i jeho sebepojetí, sebenahlížení, kreativitu a sebevyjádření, stimulovat osvojování a rozvoj jeho vzdělávacích dovedností a povzbuzovat je v dalším rozvoji

a) jazyk a řeč

rozvoj řečových a jazykových dovedností při pracovních činnostech souvisí s výslovností, vytváření pojmů, mluvního projevu, vyjadřování při záměrném pojmenovávání a seznamování s běžnými objekty a předměty a s jejich vlastnostmi (velikost, barva, tvar, materiál, dotek, vůně, chuť, zvuky)

Vzdělávací nabídka :

- § rozvoj komunikativních dovedností při spolupráci s ostatními dětmi, komentování zážitků, aktivit, popisování průběhu činnosti a, chápání a vysvětlování pojmů

b)poznávací schopnosti a funkce, představivost a fantazie, myšlenkové operace

rozvoj smyslového vnímání, paměti, pozornosti, představivosti a fantazie. Rozvoj tvořivosti, tvořivého myšlení, řešení problémů, tvořivé vyjádření. Posilování přirozených poznávacích citů, radosti z objevování, zvědavosti, zájmu. Vytváření pozitivního vztahu k intelektuálním činnostem a k učení. Vytváření základů pro práci s informacemi.

Vzdělávací nabídka :

- § motivovaná manipulace s předměty, zkoumání jejich vlastností
- § spontánní hra, volné experimenty s materiálem a s předměty
- § hry nejrůznějšího zaměření podporující tvořivost, představivost a fantazii
- § řešení myšlenkových i praktických problémů, hledání různých možností a variant
- § hry a praktické úkony procvičující orientaci v prostoru a v rovině

c)sebepojetí, city, vůle

během pracovních činností poznává dítě sebe samo, rozvíjí se pozitivní city ve vztahu k sobě, během pracovních aktivit lze využít individuální povzbuzení a pochvalu, kterým dítě získává sebevědomí, sebedůvěru z pozitivních prožitků a seberealizování při tvořivých činnostech, rozvíjí se mravní i estetické vnímání, citění, prožívání. Veškeré pracovní činnosti vyžadují u dětí určitý stupeň volných vlastností, vytrvalost v průběhu činností, sebeovládání a soustředění. Různými pracovními postupy vedeme děti k respektování určitých předem daných pravidel a zákonitostí .

Vzdělávací nabídka :

- § činnosti zajišťující spokojenost a radost, činnosti zajišťující pohodu a veselí
- § činnosti přiměřené silám a schopnostem dítěte a úkoly s viditelným cílem a výsledkem v nichž může být dítě úspěšné
- § příležitosti a hry pro rozvoj vůle, vytrvalosti a sebeovládání
- § estetické a tvůrčí aktivity

Dítě a ten druhý

-záměrem vzdělávacího úsilí pedagoga v interpersonální oblasti je podporovat utváření vztahů dítěte k jinému dítěti či dospělému, posilovat, kultivovat a obohacovat jejich vzájemnou komunikaci a zajišťovat pohodu těchto vztahů

Většina tvořivých činností probíhá ve vzájemné součinnosti dětí. Prostřednictvím spolupráce navazují děti mnohem snazším způsobem kontakt s druhými. Pracovní činnosti jsou velmi vhodné k adaptaci jedince v dětském kolektivu. Spolupráce se stává prostředníkem v komunikaci a v navazování vztahů. Pracovní činnosti mají v této oblasti RVP PV nezastupitelné místo, prožitek ze spolupráci při konstruktivních hrách, či při dalších kooperativních dovednostech přispívá k utváření pozitivních vztahů mezi dětmi. Na základě kooperace se děti učí vzájemně komunikovat, uvědomovat si samy sebe a respektovat jeden druhého. Při tvořivé hře ve skupině je nezbytný dialog, spolupráce a ohleduplnost. Děti se učí trpělivosti a naslouchat názorům druhých. Učí se , že každý může mít jiný způsob řešení problému a tolerovat jej. Pocit spolupráce a zodpovědnosti má své nezastupitelné místo při každém společném díle.

Vzdělávací nabídka :

- § společné aktivity nejružnějšího zaměření
- § kooperativní činnosti ve dvojicích, ve skupinkách

Dítě a společnost

-záměrem vzdělávacího úsilí pedagoga v oblasti sociálněkulturní je uvést dítě do společnosti ostatních lidí a do pravidel soužití s ostatními, uvést do světa materiálních i duchovních hodnot, do světa kultury a umění. Pomoc dítěti osvojit si potřebné dovednosti, návyky a postoje a umožnit mu aktivně se podílet na utváření společenské pohody v jeho sociálním prostředí

Práce vzniká a rozvíjí se v lidské společnosti. Děti se v této oblasti uvádějí prostřednictvím her do světa lidí, jejich občanského života a práce. Využíváním praktických ukázek z okolí dítěte, tématické hry seznamující dítě s různými druhy řemesel a zaměstnání, s různými pracovními činnostmi a pracovními předměty. Součástí je i praktická manipulace s některými pomůckami a nástroji, provádění jednoduchých pracovních úkonů a činností. Pracovní činnosti konané v MŠ přispívají k vytváření pohodové atmosféry a k zútulnění a vyzdobení daného prostředí. Získávání estetického a společenského vkusu. Děti se učí společným pravidlům soužití ve třídě, společným rituálům přípravy ke stolování, úklidu po ranních činnostech, příprav společných aktivit (karnevalu, besídek, oslav v rámci zvyků a tradic)

Vzdělávací nabídka :

- § -různorodé a společné hry a skupinové aktivity umožňující dětem spolupodílet se na průběhu
- § přípravy a realizace společných zábav a slavností
- § tvůrčí činnosti podněcující tvořivost a nápaditost dítěte, estetické vnímání a vyjadřování a tříbení vkusu
- § hry a praktické činnosti uvádějící dítě do světa lidí a jejich práce

Dítě a svět

-záměrem vzdělávacího úsilí pedagoga v environmentální oblasti je založit u dítěte elementární povědomí o okolním světě a jeho dění, o vlivu člověka na životní prostředí-počínaje nejbližším okolím a konče globálními problémy celosvětového dosahu a vytvořit elementární základy pro otevřený a odpovědný postoj dítěte k životnímu prostředí

V této oblasti můžeme uplatnit výchovu dětí k ochraně životního prostředí respektem a důležitostí přírodních materiálů, osvojováním si poznatků a dovedností při péči o okolí a spoluvytvářením zdravého a bezpečného prostředí. Tvořivost z přírodního materiálu se nabízí po celý školní rok. Rozmanitost pracovních a tvořivých činností z přírodnin, přírodního materiálu i tvoření ze sněhu, z písku a kamení dává prostor pracovním činnostem i v této oblasti. Vedeme děti k chápání sounáležitosti mezi živou a neživou přírodou prostřednictvím pěstitelských a chovatelských činností. Uvědomujeme děti, že manipulace s některými předměty, náradím a náčiním, ale i některé pracovní činnosti, technické objekty a jevy jsou nebezpečné, učíme odhadnout některá nebezpečí a snažit se jim vyhnout.

Vzdělávací nabídka :

- § seznamování se s bezpečností a chováním při manipulaci s různými pracovními předměty, pomůckami, nástroji a provádění jednoduchých pracovních úkonů a činností
- § praktické užívání technických přístrojů
- § praktické činnosti , na jejichž základě se dítě seznamuje s různými přírodními materiály, získávání zkušeností s jejich vlastnostmi.

3 Struktura pracovních činností v MŠ

3.1 Práce s papírem

Papír je jeden z nejdostupnějších materiálů. Z odborného hlediska je papír definován jako stejnoměrná vrstva převážně rostlinných vláken, vytvořená sítě nabráním nebo naplavením, zplstnatělá, odvodněná a usušená. Je to tedy soudržná vrstva rostlinných vláken. Karton je jednovrstvý, vícevrstvý, nebo slepovaný tuhý papír. Lepenka vzniká z několika vrstev papíru různého vlákninového složení slisováním nebo slepením. Souhrnný název pro papír, karton a lepenku je papírenské výrobky. Liší se od sebe plošnou hmotností.

Pracovní techniky pro práci s papírem :

- § MAČKÁNÍ PAPIŘU – tato činnost patří k nejjednodušším, aby však nebyla samoúčelná, je třeba zvolit vhodný námět.
- § TRHÁNÍ A VYTRHÁVÁNÍ - přispívá k procvičování prstů i hmatu dětí, přičemž se děti učí ovládat pohyb rukou a kontrolovat jej zrakem. Začínat bychom měli u trhání papíru na větší kusy, vytrháváním kulatých a oválných tvarů, poté proužků papíru. Starší děti po zvládnutí dříve uvedeného trhají papír na menší kousky a vytrhávají jednoduché předměty dle vlastní fantazie.
- § STŘÍHÁNÍ – nejdůležitější při této činnosti je naučit děti manipulovat s nůžkami, především správně držet při stříhání a mít je ve správném postavení. Pro levoruké děti existují nůžky, které jim usnadňují techniky stříhání vzhledem k jejich orientaci. Děti začínají přestřihováním proužků papíru, v osvojování techniky stříhání se dále doporučuje stříhání dle předkreslených čar, nebo linie vzniklé přeložením na polovinu, čtvrtinu apod. Následuje stříhání kulatých tvarů, stříhání do oblouku. U starších předškolních dětí předpokládáme pečlivější a přesnější vystřihování tvarů.
- § SKLÁDÁNÍ - tato činnost posiluje u dětí soustředěnost a pozornost, rozvíjí jejich myšlení, paměť, fantazii, představivost i volní vlastnosti. Skládání papíru má význam i pro zdokonalování jemné motoriky, prstů, což má vliv na správný vývoj

drobných svalů rukou a zlepšování koordinace pohybu obou rukou spojených se zrakovou kontrolou. Zpočátku děti překládají papír na polovinu, po úhlopříčce. Po skládání složitějších tvarů je třeba, aby děti pochopily pojmy- přeložení, ohýbání, položit růžek přesně na růžek apod. Jako pracovní náměty můžeme využít např. Origami. Je to tradiční japonské umění.

3.2 Práce s textilem

Jako textil používáme v mateřské škole především lněné plátno, hedvábné odstřížky, různobarevné zbytky textilu, juty, provázků apod. Při práci s plošnou textilí (tkaná či netkaná kusová část textilie) využíváme techniku šití, lepení, hru s malbou (např. batikování)

Pro práci s délkovou textilí (nitě, příze, bavlny, provázky) lze při práci s předškolními dětmi zařadit techniky vyšívání, tkaní či výrobu textilních doplňků. Stříhání textilu je vhodné zařazovat až tehdy, mají-li děti dostatek praktických zkušeností získaných při stříhání papíru.

§ ŠITÍ A VYŠÍVÁNÍ

Techniky šití a vyšívání patří stále mezi nejrozšířenější užívané textilní techniky. Jednoduché techniky jsou vhodné i pro děti předškolního věku. Z druhů ručních stehů využíváme v práci s dětmi především přední a zadní steh. K vyšívání volíme různé druhy tkanin, předškolním dětem by měla vyhovovat tkanina s volnou vazbou, neboť má pravidelnou strukturu (např. panama, kanava). Křížkový steh je nenáročný a zvládnou jej i děti předškolního věku, dají se z něj vytvářet vzhledově hezké a efektivní vzory. Stejně tomu tak je se stehem stonkovým.

§ HÁČKOVÁNÍ

Patří k tradičním ručním pracím, zaujímá také jednoduchým výrobním postupem, základem je nahození , a tím vytvořená smyčka. Rozmanitým zapichováním, nahazováním a spojováním smyček, vznikají jednotlivé techniky háčkování. Pro předškolní děti je zvládnutelné řetízkové oko a řetízek.

§ TKANÍ

Tkaní má svou bohatou historii, první zmínky o tkaninách jsou již ze 4 tis.př. n. l. Jeho techniky se stále rozvíjejí. Při práci s dětmi lze využít jednodušší techniky, tkát lze i bez tkalcovského stavu, např. na kartičce, rámu, formě, brčkách, formách, destičkách.

§ SPLÉTÁNÍ

Jedná se o techniku vytváření copů, které se splétají z minimálně ze tří vláken nebo pletýnek. Jednotlivé způsoby této techniky se odlišují především počtem vláken a určitými vzory. Využitím bavlnky nebo vlny lze vytvořit s dětmi také ozdobné oděvní prvky, například točené šňůrky, bambule, či střípce.

§ BATIKOVÁNÍ

Spočívá v barvení textilií, patří mezi nejstarší výzdobnou techniku.. Umožňuje kombinaci mnoha způsobů, vzorů a barev, experimentování a vytváření. Neopakovatelných originálů. K základním potřebám patří dobře vypraná tkanina (hedvábí, plátno, bavlna) nůžky , barva (Duha , Ovo, Iberia) sůl a ocet na ustálení barvy. Tyto potřeby jsou společné pro všechny techniky batikování- šitá batika, vyvazovaná skládaná, namáčená, voskovaná , sypaná batika.

3.3 Práce se dřevem

Pro práci se dřevem je třeba vytvořit vhodné podmínky, zejména v prostoru. Dřevo, s nímž lze v MŠ pracovat, má podobu špalíčků, letecko-modelářských nosníků, špejlí, větviček apod. Cílem je seznámit děti předškolního věku se základními nástroji, potřebnými pro práci se dřevem a naučit je s nimi prakticky zacházet. Při práci se dřevem se děti seznamují také s vlastnostmi měkkého a tvrdého dřeva, poznávají že se dají dřevěné předměty opracovávat, tyčky lámat, destičky nebo prkénka stloukat hřebíky, slepovat. Tak se dovídají, jak vznikají jednoduché dřevěné výrobky a mohou si jednoduché dřevěné předměty samy vyrobit.

3.4 Práce s přírodním a technickým materiálem

PŘÍRODNÍ MATERIÁL – získání materiálů není těžké, neboť nám jej nabízí příroda, pro praktické činnosti se používají bez předchozího průmyslového zpracování a proto jej můžeme získat sběrem, pěstováním nebo jako přírodní materiál využijeme rostliny nebo jejich části prvotně určené k jiným účelům. Původ přírodního materiálu může být rostlinný, živočišný, nebo to mohou být nerostné materiály :

- § Rostlinný původ – listy, šišky, semena a plody nebo jejich části, hálky, vytvářené některými druhy hmyzu na listech dřevin, lýko kukuřičné šustí, slupky jablek a jiných plodů.
- § Živočišný původ - např. ulity a lastury měkkýšů, peří ptáků.
- § Nerostný původ - pro využití v praktických činnostech patří úlomky hornin, oblázky aj.

TECHNICKÝ MATERIÁL - je opakem materiálu přírodního, neboť zahrnuje vše , co bylo vytvořeno lidmi

- § Kovy – ocel, měď, hliník, kovové folie, kousky tenkého plechu, korunkové uzávěry
- § Plastické hmoty- kousky folií, bužírky, molitan pěnový polystyren, plastové lahve, kelímky uzávěry
- § Textilie – odstřížky látek, koženky ,plsti

K technickému materiálu dále patří korkové zátky, kousky hobry, sádrokarton, kousky překližek, lepenky, korálky, krabičky, dýhy apod. Z konkrétních pracovních činností s přírodním a technickým materiálem lze uvést stříhání, ohýbání, spojování, navlékání , propichování , lisování , řezání , vrtání , pilování , hoblování , krájení aj.

3.5 Práce s modelovacími a licími hmotami

Modelovací hmoty jsou látky, které ve spojení např. s vodou nebo tukem vytvářejí plastickou hmotu, kterou lze působením vnějších sil formovat. Charakteristickými vlastnostmi modelovacích hmot jsou pojivost , hutnost , dělitelnost , plasticita , a pevnost. Modelovací hmoty nemusíme získat pouze v hotové podobě, můžeme si je vytvořit a tím rozvíjet technickou a technologickou tvořivost. Licí hmoty jsou odlišné určitými

vlastnostmi od hmot modelovacích, především že hmoty lze převést z kapalného do pevného skupenství.

Techniky práce s hlínou – pro předškolní děti jsou vhodné hlíny s velkou plasticitou a minimem ostřiva, tedy červená a světlá keramická hmota, jejíž výhodou je i barevná odlišnost od výpalu.

Vymačkávání z hrudky – touto metodou můžeme vyrábět s dětmi nádoby z hroudy hlíny, s dětmi začínáme modelováním mističky, která je výchozím tvarem pro výrobu složitějších váziček nebo poslouží jako tělo zvířátek,

Válečková technika – základním předpokladem této techniky je dostatečná plastická a vlhká hlína, ze které děti válí válečky požadované tloušťky, při práci s dětmi je to asi 1 cm silný váleček,

Plátovací technika – k této technice se hodí dostatečně měkká hlína, která se však nesmí lepit, pláty se válí na lepidlo podložce, nejdříve by měla být hlína roztlačena co nejvíce do šířky, poté válena válečkem nejlépe z polohy ve stoje, kdy váha těla může být přenesena na váleček, z připraveného plátu je možno vyřezávat nebo vykrajovat dle připravených šablon či vykrajovátky,

Vymačkávání forem – jako formu pro vymačkávání lze použít různé talíře, misky, aj., aby se hlína nelepila na tkaninu, je třeba ji od sebe oddělit tkaninou, která navíc může zdobit povrch svou strukturou.

Výrobky z hlíny je také možno různými způsoby dekorovat :

- § RAZÍTKOVÁNÍ – jako razítka poslouží jakékoliv předměty se zajímavým povrchem – kostky, uzávěry od fix, klacíky, mušle
- § OBTISKÁVÁNÍ – především přírodnin (juta, kůra stromů, listy, rostliny, látky, krajky) na plát hlíny
- § VYŠKRABÁVÁNÍ – dekor výrobku mohou děti vytvořit též různými ostrými předměty – jehlicí, vidličkou, příborovým nožem , špejlí apod.
- § NALEPOVÁNÍ – děti si z tenčího plátu hlíny vyříznou různé tvary dle vlastní fantazie, naškrábou je z rubové strany a přilepí „ šlikrem“ (keramická hmota a voda) na dekorovanou nádobu, menší děti mohou použít vykrajovátka
- § GLAZURA – pro práci s dětmi je třeba použít pouze bezolovnaté glazury, nanáší se namáčením a poléváním, štětcem tzv. tupování, nebo stříkáním fixírkou.

K dalším modelovacím hmotám, které lze při práci s dětmi patří plastelína, modelit, modurit, Jovi, terakota, vizovické těsto, slané těsto, perníkové těsto. Zajímavé je modelování z pilinové a papírové hmoty. Při práci s modelovací hmotou zařazujeme převážně tyto pracovní činnosti : hnětení, válení, stlačování, přidávání, ubírání, rytí, vytlačování tvořítka, nastříhování.

§ LICÍ HMOTY – nejčastěji používanými jsou parafin, vosk, sádra

3.6 Práce montážní a demontážní

Zde se používá různorodý materiál od jednoduchých drobných kostek, špalíčků, krabic až po složitější stavebnice dřevěné, kovové nebo v neposlední řadě převážně plastové. Tyto činnosti rozvíjí především technickou představivost dítěte, ale i poskytují dítěti příležitost pro uplatnění vlastní fantazie.

3.7 Práce pěstitelské a chovatelské

Těmito činnostmi je u dětí rozvíjen vztah k živé přírodě. V MŠ se mohou starat o rostliny i zvířata a poznávat tak jejich potřeby.

(Honzíková, 2001)